

(ד'תש"ז) (ס'ט)

הר - אהינא

בדריי שם

בספרות התלמודית והמדרשית הוזכרו כארבעת אלפים אישים שחיו ופעלו בתקופת רבותינו התנאים והאמוראים, והנה בהרבה מהם מעט מאד החומר הביוגרפי שנשאר לנו עד כי בכמה עשרות לא נוכל לקבוע בדיוק גם את השם, מבלי יודעים אם המלה המוזכרת בתור שם היא שם עצם של אישיות זו או רק כינוי ותואר או שיש למלה זאת מובן אחר לגמרי ואין היא שם כלל, וכבר העירו רבותינו הראשונים על כמה "שמות" מסופקים,

... וארשה לי להציע עשרות אחדות של
שמות "חכמים" שהמה מסופקים מאד, מסדרי הדורות וכותבי תולדות תנאים ואמוראים הביאו את כל אחד בערכו כאישית מציאותית ורק באחדים מהם העירו שנשתרבה טעות, בעוד שהרבה ערכים יותר ממה שהבאתי פה צריכים בירור יסודי אם חי פעם אדם וחכם שנקרא באותו שם ולקבוע הזהות, לדוגמא: ...

ט. בר אהינא, מובא ביוחסין ובסה"ד בתור אישיות ששמו כך, והמקור בקדושין ט' ע"ב אמר רבא בר אהינא אסברא לי, ובתות"א בערכו ע' 284 הוסיף עוד פרט שגם שמו של "בר אהינא" היה "רבא" שכן מובא במנחות ל"ז ב רבא בר אהינא אמר כו', או אפשר — הוא מסיים — שצ"ל רבא אמר בר אהינא אמר כו', אמנם המעיין בצילום כת"י מינכן במנחות שם ימצא גירסא אחרת לגמרי ולא הוזכר שם רבא בר אהינא כלל, נשאר איפוא שם זה רק במקור בודד אחד בקדושין ט' ע"ב הנזכר, והנה יודעים אנחנו תרומת מדתו של רבא להזכיר לטובה כל איש שהסביר לי איזו הלכה באמרו ר' אידי אסברא לי נדרים ה' ע"א ובכ"מ, בר אידא מרי אסברא לי זבחים ל"ח א, בר אדא משוחאה אסברי לי עירובין נ"ו ב, בר המדורא אסברי לי שבת ק"ז ב ובכ"מ, ורב בר שבא אסברא לי חולין מ"ח א ראה תות"א ע' 1043, כל אלו החכמים שהזכיר נידעים המה בהלכות שונות, מלבד "בר אהינא", והנה המעיין בערוך ע' "אהן" (בעה"ש ח"א ע' 43) ימצא משמעות המלה "מאן דהוא" — יעמאנד — ומעתה הכוונה ברורה, כאשר שמע רבא פעם הסבר של איזו הלכה מאדם בלתי גודע עוד בקהל חכמים לא מסר הדבר בסתם כאלו מלבו עמד על מובן זה, רק הדגיש כי "מי" שהוא איזה בן-אדם הסביר כך וכך, ובכן "בר אהינא" אינו שם פרטי.

[מתקן: מחקר שלמה וינא"ס
בתלמוד - מחקר ע']

- גרסא האלן מרש"א